

Draginja, draginja...

Povsod slišimo danes to besedo, ki vzbuja strah in skrb pred bodočnostjo. Na obrazih delavcev ter privatnih in državnih nameščen- cev je zarezele globoke gube...

Draginja je posledica sedanje vojne, ki pretresa ves svet in življenje na njem, pred- vsem pa že resno ogroža človeštvu njegovo življenjsko bitnost. Cene rastejo poljedelskim in industrijskim proizvodom vsak dan bolj, in najnujnejše življenjske potrebščine imajo danes tako visoke cene, kot jih nismo pri nas še nikdar beležili.

Naša država je bogata prav na vsem, kar potrebujemo za solidno življenje, in gotovo bi bile cene vse drugačne in stalnejše, ako ne bi toliko izvažali. Cena moki se viša kjub temu, da imamo pri nas bogato žitnico, iz katere bi prejeli vsi naši državljani dober in cenen kruh. Pa tudi krompirja, jaje, fižola, mleka itd. je vedno manj za isto skromno vsoto, ki je bila do sedaj na razpolago družinam. Po- sebno čudežne skoke delajo cene mesa, sla- nini, masti in olju, človeku se zde skoraj ne- verjetne ob mislih na bogastvo naših živin- skih in prašičjih staj. Dražje je seveda po- stalo tudi platno, blago, usnje, obleka, obu- tev, perilo ter vse druge drobnarije za vsak- danje življenjske potrebe, ki so že nekaj let imele stalne cene. Drago je sadje, drago je zelenjava. Danes je že nekako prešlo v modo višati cene, in prav nič čudno se nam že več ne zdi, ako vidimo danes kak predmet v iz- ložbi označen z višjo ceno kakor pa jo je imel včeraj, ker smo se morali itak gotovim potrebam odpovedati.

Nič ni potem čudnega, da se polasča ši- rokih krogov ljudstva globoka in upravičena vznemirjenost, saj nad tri četrtine prebival- stva naše države ima take dohodke, da bi še v normalnih časih komaj zadostovali za zelo borno stanovanje in skromno hrano. Draginja narašča in danes že lahko trdimo, da je na- rasla v primeri s cenami lanskega septembra za 20 do 25 %, predvsem cene masti, mesa in kruha. Doživljamo grenko resnico, da se draže najvažnejša in najpotrebnejša živila...

... A naši prejemki? ... Že pred sedmimi meseci, t. j. pred začetkom sedanje vojne, niso zadostovali ter so bili globoko pod živ- ljenjskim minimumom, tem manj ustrezajo današnjim življenjskim prilikam. V tem leži vzrok današnji zbežanosti in živčni razrva- nosti naših družin.

Zaradi povišanja cen se mora državni na- meščenec omejevati pri hrani, obleki in dru- gih. Njegova družina strada, njegovi otroci v »stoletju otroka« propadajo radi pomanjkanja socialnih dobrin. Državni nameščenec leze v dolgove, a za ohranitev golega življenja se je moral odpovedati vsem kulturnim dobrinam dvajsetega stoletja. Zaradi pomanjkanja hra- ne se je že marsikje razbohotila socialna bo- lezen — jetika in druge bolezni, popolno gorje je v hiši. Uspešno zdravljenje stane veliko, zato nastajajo novi dolgovi. Pri naraščajoči draginji si morajo družine prirediti pri že itak skromni hrani, kurjavi, obleki, obutvi in če treba tudi pri stanarini s tem, da se seli v kleti, podstrešja in drugam. Tako propa- dajo osnovne celice države — družine, telesno in duševno, propadajo ob pogledu na boga- stvo lastne zemlje, a z njo se slabi življenjska sila in odpornost našega naroda.

Porastu cen za najvažnejše življenjske potrebščine bi morale oblasti postaviti neke meje, v pogledu brezobzirnega navijanja cen bi morala nekaj ukreniti. Polovični ukrepi škodujejo več kakor pa koristijo. Tako do-

življa velika večina naroda, da mora vsakda- nji kruh preplačati, dočim nekateri iz tega delajo dobre kupčije, dejstvo, ki označuje naše socialne prilike za slabe in ki bodo na- rodno maso popolnoma demoralizirale. V ne- kem časopisu smo celo lahko čitali, da so celo v vojskujočih se državah poskočile cene komaj za stoti del tega kakor pri nas, ker smatrajo države življenjske pogoje delovnega ljudstva za eno najvažnejših državnih brig.

Predvsem bi morala država zvišati svo- jemu nameščencu prejemke, in sicer za to- liko, za kolikor procentov so se podražila ži- vila in druge življenjske potrebščine. Vsem nameščencem bi se moral izboljšati življenjski standard z isto doslednostjo, kakor so svoje- časno znižali jim draginske doklade, češ da so cene življenjskim potrebščinam padle. Ako prejemki državnega nameščenca niso že pred sedmimi meseci, t. j. pred začetkom sedanje vojne, življenjskim prilikam, toliko manj ustrezajo današnjim. Nastopil je čas, ko so državni nastavljenici pred težko preizkušnjo, katere brez povišanja prejemkov ne bodo mogli prenesti, ker čut samoohranitve tega več ne bo dopuščal.

Organizacije državnih nastavljenecv niso pri poslabšanju življenjskih prilik držale rok križem, temveč so dejanski položaj svojega članstva dosledno analizirale na posameznih konkretnih primerih. Vsaka stroka ima sicer še svoje posebne zahteve, vendar imajo v na- čelu enake zahteve: ukinitve težkih življenjs- kih prilik s takojšnjim povišanjem prejem- kov. Svoje zahteve so organizacije izročile v posebni resoluciji merodajnim faktorjem, to- da na žalost je ostalo le vse pri obljubah.

Najvažnejše, tako rekoč življenjsko po- trebne zahteve učiteljskega stanu, ki ima za- radi svojega poslanstva med narodom še po- sebne zahteve, so razvidne iz resolucije, ki je bila poslana na merodajna mesta z zadnjega velikega učiteljskega zborovanja v Trbovljah. V resoluciji zahtevamo učitelji izboljšanje in ureditev gnotnega položaja z rednim avtomatičnim napredovanjem, ukinitve tretjega dra- ginskega razreda, stalnost na službenem me- stu, vrnitev rodbinskih doklad za žene in zvi- šanje doklad na otroke, priznanje polnih pre- jemkov poročenim učiteljicam, preprečenje nepotrebnega dvigovanja cen življenjskim po- trebščinam ter uveljavljanje zakona proti ko- rupciji. Vse navedene zahteve označujejo tež- ko atmosfero, v kateri mora živeti in delati naše učiteljstvo, ki ne trpi samo na pomanj- kanju telesne in duševne hrane, temveč mu je otežkočeno normalno delo in je radi uki- nitve stalnosti podvrženo prestavljanju. Zato je nujno in potrebno, da učiteljstvo stalno zahteva izpostavo znosnejših razmer v zave- sti, da današnje ne škodujejo samo njemu, temveč tudi narodu, med katerim delajo in pred katerim odgovarjajo za svoje delo.

Naš klic po zvišanju prejemkov in zno- snejših delovnih razmerah je upravičen, je dejstvo, preko katerega ne bo več mogoče iti, kakor tako, da se bo zahtevam zadostilo. Merodajni krogi so priznali današnje težke življenjske prilike v trenutku, ko so nekatere- cim panogam delavcev in državnih nastavljen- cev malenkostno povišali plače. Priznanje tež- kega položaja mora veljati za vse sloje v dr- žavi brez razlike!

Slovensko učiteljstvo in drugi državni nastavljenici upravičeno pričakujejo izboljša- nje življenjskih prilik, da bodo po vseh pre- tresih in preizkušnjah zaživelci življenja, ki bo vredno človeškega dostojanstva.

Zavestno dojemanje vzročnosti življenjskih pojavov je izhodišče uspešnejšemu delu

Delo v strokovnem kmetijskem tečaju za učitelje kmečko nad. šol ne napreduje samo v pridobivanju snovi iz kmetijskih panog, ampak tudi v notranji izgradnji učiteljev-ude- ležencev za čim kvalitetnejšo usposobljenost pri smotrenem dvigu našega podeželja. Te- čajnike je obiskal tudi višji šolski svetnik za kmečko nadaljevalne šole g. Krošl. Nudil jim je priznanja v njihovem dosedanjem delu, kakor tudi pobude za nadaljnje delo.

Važna je ugotovitev, da ni dovolj ako kmeta samo poučimo kako in kaj naj dela. Tudi če bo kmet po teh navodilih delal, ne bo imel vedno uspehov, ker ne bo poznal vzrokov in zakonitosti, ki to delo nareku- jejo. Nujno je, da našega kmeta uvedemo tudi v umevanje vzročnosti kakor v kmetij- skem gospodarstvu, tako tudi v pojmovanju vseh ostalih življenjskih panog. Le tako bo položen temelj probujanju slovenskega pode- želja. Kmet bo nehal biti žrtev dnevnih klik in se bo dvignil iz pasivnih odnosov do aktu- alnosti življenja k aktivnemu poseganju v krojenju svojega položaja. Napačna je misel, da je za pravilno doživljanje potrebno ob- sežno spominsko znanje. Vzmeti, ki spr- šajo sile teže predvsem v zavestnem doje- manju vzročnosti in povezanosti življenjskih pojavov.

Že iz navedenega je umljivo, da bo uči- telj pri delu na vasi v vsej danosti upošteval domače vaskne razmere. Razen vplivov iz me- sta jih ustvarjata predvsem zemlja in tradi- cija. Pri njih spoznavanju se bo vglobil tudi v vzroke njihovega nastanka in našel eno- stranosti preteklosti, ki bodočnosti ne odgo- varjajo. Vse to mu bo koristilo pri oblikova- nju metode dela na vasi.

V tem delu bo učitelj ugotovil kaj je za kraj najprimernejše. Videl bo ne samo šte- vilne pomanjkljivosti v prehrani in higien-

skih razmerah, ampak tudi pogrešenosti v razcepljenosti »kulturnih smeri« v našem podeželju. Ako bo vsem tem dejstvom segel malo do jedra, bo prišel ne samo do točnih podatkov o vsem krajevnem življenju in njega povezanostjo z vsemi domačimi in sve- tovnimi dogodki ter problemi, ampak bo od- kril tudi osnovno stališče, ki edino nudi mož- nosti resničnega izhoda iz vedno slabšajočih se prilik.

V vsakem kraju naj bi učiteljstvo ustva- rilo načrt za smotreno in načrtno delo pri dviganju svojega šolskega okoliša. Načrt naj bi temeljil na predhodnem temeljitom študiju krajevnih razmer in bi naj zajel vse krajeveno življenje kot celoto. Potem bi prišli tudi v okoliščini ognju nasprotujočih si in- teresov »dobrotnikov ljudstva« na našem po- deželju. Učitelj bi ne bil več figura na šahov- ski deski, kjer se prestavlja zaradi uspešne igre, ampak polnovreden člen življenjske celote.

Stalno slabšanje življenjskih razmer ruši še tisti drobce družabnih moralnih odnosov, ki so bili temelji obstoja dosedanje družbe. V tem ozračju ni življenjski položaj učitelj- stva nič ugodnejši nego beda kmeta in de- lavca. Kakor učitelji zaman čakamo na naše stanovske pravice, tako tudi mali človek po- deželja brez upov izboljšanja gleda na težave svojega življenja.

Vsak, ki prodira v vzročnost sodobnih življenjskih pojavov in situacij ter išče ko- raka k resničnemu vsestranskemu napredku je mlad, če ne drugače, vsaj po duhu. Velika vrednota mladosti je brezkompromisen za- gon v delo. Mladi učitelji, zbrani na strokov- nem kmetijskem tečaju čutimo, da moramo v poznavanju življenja seči globlje, da bodo iz tistih spoznanj, ki jih današnji nered iz- igrava izšle pobude za resničen korak napre- S. I.

Vzgojitelji na meji

V času, ko se v enem delu slovenskega časopisa večkrat čita o nalogah in delu učitelstva med narodom, vse to v zvezi z na- padmi, se je zbralo med drugimi tudi učitelj- stvo sreza ljutomerskega na zborovanju v Ka- peli pri Radencih, da se pogovori o težavah in uspehih oziroma neuspehih svojega dela v šoli in izven nje. Po uradni delu zboro- vanja se je, zadovoljno z rezultati, podalo uči- teljstvo k skupnemu obedu, kjer se je zadr- žalo delj časa v privatnem razgovoru. Obed je bil lepo pripravljen, žledčki potolaženi, in učitelj bi ne bil učitelj, če ne bi v takem pri- jetnem kramljanju tudi zapel nekaj pesmic. Tako je bilo prijetno, da je uvidel tovariš Lovšin iz Ljutomerja potrebo, da je izprego- vil nekaj besed o lepi navadi slovenskega učiteljstva, da se večkrat zbere, se spoznava in s tem utrjuje duha v skupnosti in v borbi za blagostanje svojega stanu in naroda. Ka- kor v minulih časih, tako da se počuti tudi danes, ko vidi toliko tovarišev složnih in ve- selih, ko morejo potožiti svoje gorje, ki ga morda v svojem službenem kraju ne morejo, ker nimajo človeka, ki bi jih tako razumel kot more razumeti le tovariši — tovariši. Pe- sem »Zdravica« je bila najlepši odgovor na odkrite besede tov. Lovšina.

Tudi tov. Richter, upravitelj iz Štrigove, ki je vesten in res reden obiskovalec vseh učiteljskih zborovanj v srezi, si ni mogel kaj,

da ne bi tudi on kot edini Hrvat med Slo- venci — učitelji — kot se je sam izrazil — poudaril veliko zadovoljstvo, da more že pre- ko 10 let tako lepo v slogi in prijateljstvu so- delovati s slovenskimi učitelji. Prav srečen je, je govoril — da more na tem mestu res od vsega srca pozdraviti v imenu ostalih Hrvatov — učiteljev v Štrigovi vse tovariše v srezi, posebno pa g. nadzornika F. Karbaša, saj je ravno pri njem naletel vedno na najpravič- nejšega in najobjektivnejšega predpostavljene- ga v vsej službeni dobi, odkar je Štrigova prešla po dravsko banovino. Vedno da je na- šel pri njem razumevanje za težave in nepri- like posebnega stališča štrigovske šole — kot po jeziku hrvatske — in da bo vedno to ob- držal v najlepšem spominu, četudi bi se pri- pojila Štrigova, kot se to v zadnjem času čuje, pod banovino Hrvatsko.

Vsi tovariši so se veselili iskrenih besed in tudi tov. nadzornik se je tov. Richterju za- hvalil za priznanje, naka je že ob pripravi na odhod zaorila iz srca vseh pesem »Iz brat- skog zagrljaja...«

S tem je bilo najlepše dokazano, da je učiteljstvo na meji složno, da se zaveda svoje odgovornosti in pa da so neke govorice, češ da slovenske oblasti preganjajo Hrvate v na- šem srezi, le izmišljene. Učiteljstvo ljuto- merskega sreza je pokazalo, da ve ceniti tova- rištvo in pa da se zaveda vseh svojih dolžno- sti na izpostavljeni severni meji.

Maž.

Grobokopi avtoritete

Tovariš urednik! Medtem, ko se tudi v naši mili domovini nekateri z vsemi silami bore zoper prekucaške ideje in struje raznih »izmov«, izvirajočih od skrajne leve pa do skrajne desnice, bore pa tako, da opozarjajo na avtoriteto oblasti in avtoriteto svoje, ru- šijo z velikim vikom in krikom avtoriteto učiteljskega stanu, ki je — tega vendar ne bo nihče tajil! — posebno v podeželju obenem tudi predstavnik določene državne oblasti. Pa ljuti napadi v tednikih, ki jih radi beró (ali pa tudi ne...) na kmetih! O ljubi Jezus, koliko greše ti ljudje s svojimi napadi na račun avtoritete sploh, ne glede na to, da je laž ali neresnica ali natočevanje že samo po sebi velika zlobnost, velika krivda! Želimo: Bog jim odpusti te grehe! Toda, da utegnejo postati ti individui grobokopi avtoritete sploh (so pa predvsem grobokopi samega

sebe), pa je druga stvar, mimo katere ne bi nihče smel lahkomišelnost ne z besedo, ne z dejanjem. Naš »Učiteljski tovaris« je o tem že veliko pisal, žal brez uspeha. Zato te vprašam, tovariš urednik: Se ti li ne zdi, da je vsa naša borba, leto za letom v isti obliki in vsebini in z istimi krogi se ponavljajoča, bob ob steno? Ali se izplača? Roko na srce: Ne! In zaradi tega sem mnenja, da v bodoče na nobeno neslanost (pa naj je še tako goro- stasna!) ni treba več reagirati! Pametni naj popusti! Naj govori, naj pišejo, naj imajo veselje, Bog jim daj za vse še mnogo let dobrega zdravlja! Naj le uganjajo svoje pre- šerne norčije, tako rekoč kar naprej po za- črtani poti! ... Nič zato, da so grobokopi avtoritete! Kdor se zadnji smeje, pa se tako najlepše smeje! ... Kaj praviš, tovariš ured- nik, ali ni vse skupaj špansko? P.

Cene se dvigajo, morala pada

Draginja raste. Kar v magacinih, od ure do ure, se podražita blago. Čudovita draginja. Lepo nas je sicer potolažila notica po časo- pisju, da se cena soli ne bo dvignila. Veseli smo bili lepe izjave. Toda: človek ne živi samo od soli, temveč tudi od moke, masti, olja, mesa, mleka, masla itd. Zmanjkuje že vsega, kar je potrebno za našo hrano, zmanj- kuje — radi draginje. Da, čez noč! In vemo: Nekaj ni v redu. Nekdo se igra s to stvarjo. Ne, nekdo izkorišča nesrečni evropski polo- žaj! V času, ko se ves narod pripravlja na odpor zoper eventualno nadlogo, se nekdo redi na ta račun. V duhu jih že gledamo, site, dobro rejene, zdrave vojne dobičkarje, ki jim vojna hasne. Vseeno, kateri so: ali krščen ali obrezani, ali ravno- ali krivonosi — kakršni so, so krivosi, ki ni vredno, da žive, in ki jih je treba eksemplarično kazno- vati najmanj z isto kaznijo, kakor sovražnika

domovine, izdajalca ali vojnega beguna. To zahtevamo od vlade: močno roko nad tem-nimi elementi, ki jim je tudi za domovino v najtežjih dneh edina domovina njih nenasitni trebuh! Nenasitni egoizem, radi katerega ši-roke ljudske množice toliko trpe! Ne samo danes, temveč vedno! Še je čas, da vlada udari! Udarec bodi učinkovit! Nekdo mora propasti: naj bodo to rajši krvososi, navijalci cen, temni elementi, ki se radujejo vojne! Ves narod, vsa država, bo kakor en moč za vlado, in strnjeno bomo stali za vsemi, ki si bodo upali tej hidri streti glavo! Tej hidri, namreč draginji in nje očetom. Pa še nekaj: Boj proti draginji zahteva takojšnjo akcijo. Toda ne sme se začeti od spodaj, pri branjar- jih in malih trgovcih! Ne, hidro je treba udariti pri — glavi! In tudi ne z dolgočasnim sejanjem, temveč z učinkovitim dejanjem!

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Ali bomo vedno čakali?

Tovariš, ki je hotel dati svojemu življe- nju potezo aktivnosti vseh svojih sil, je nujno zašel v nasprotja med cilji čakanja in cilji delovanja.

Pasivno sprejemanje učne snovi na uči- teljišču mu je bila prva zapornica, ki naj zamre aktivno sprostitev lastne duševnosti. Pet let so se za njo kopicili nerešeni, a vedno nujnejši problemi doraščajočega intelektualca. Šola mu prirodnih sprostitev in pozitivnih usmeritev aktivnih duševnih sil ni omogočala, niti ni obračala pozornosti njegovim osebnim problemom.

Prvi korak diplomiranega abiturienta v življenje mu je odkril, da tu ni samo zapor- nice, ki zavira prirodnost tok sil, ampak, da ga je »usposobljenost za učitelja« postavila pred nepremagljivo obzidje: ponudba na šolskem trgu je prevelika, kreditov za sprejem abitu- rientov učiteljišča med ljudi, dela ni. Tri leta je moral zavirati najsilnejšo željo po poklic- nem udejstvovanju. Prirodne sile mladostnika so bile ponovno zavrnjene.

Hipnemu zadovoljstvu ob namestitvi je sledila reakcija na preživele težke dni brez- poselnosti. Dvoletno zdravljenje na Golniku je zopet zaviralo polet mladih sil. Ko je zopet stopil pred deco, pa so mu upe izboljšanja in koristne ureditve življenja onemogočili dol- gov.

In danes? Ob zvišanju cen vseh življenjs- kih potrebščin za 30 %, prejema za svoje šol- sko delo mesečno 6, reci: šest stotakov. Šesto leto je že učitelj-pripravnik, a zadnje nepo- sredno sporočilo iz Beograda mu je podaljšalo rok čakanja na prevedbo v IX. skupino še za nadaljnji dve leti.

Tovariško vneto je sodeloval pri vseh prošnjah, resolucijah in zahtevah učiteljskega

stanu. Upi na uspehe in omogočanje srečne delavnosti na našem podeželju so vedno usah- nili v nerazumevanju odločujočih činiteljev.

Tako zopet ni možna prirodna in iskrena včlenjenost vseh sil v delo za dvig našega po- deželja. Tam je ugotovil le iste zapahe in ob- zidja, ki ustvarjajo predele in razcepljenost ter neplodnost delovnih tokov. Preostaja mu le, da seže globlje v dogajanje naših dni in razmisli, zakaj tako in kam naprej.

Pri vsem tem pa razni činitelji ne sežejo z nobeno mislijo v razmere mladega človeka. Njegova mladostna razgibanost, iniciativnost in delavoljnost naj razpada in zamira ob no- manjkanju ko brstje v suši. Ali niso tu pre- zrtje najosnovnejše zakonitosti človeškega živ- ljenja?

Tovariš, ki je želel v delu seči globlje in po njem dati svojemu življenju najplemeni- tejšo smer, mora danes bolehen in ob manjši fizični odpornosti živeti z mesečnimi 600 din v naraščajoči draginji, ko ima že vsako 18 let- no pisarniško dekle zakonito minimalno plačo 1000 din.

Tovariši, tovarišice! Poglejmo v svoje po- ložaje vsi in začetimo, da vsebine naših zahtev po takojšnjih prevedbah, zvišanju plač, za- štiti in moratoriju učiteljskih dolgov niso mrtve črke pisarniškega stroja, ampak krik gažene mladosti, ki v zatiranosti svojih mla- dih sil v nas najsilneje kliče po priznanju in nudenju vsega, kar tudi nam pripada, ker smo tudi mi rojeni kot ljudje. Morda bodo utihnile resolucije in onemele ustnice, a ta krik po naših pravicah ne bo z nič manjšo silo lapolal k zopetnemu ravnesju v člo- veški družbi. Šiv.